

ISSN: 2146-1961

Işıksolu Aysel, Y. & Tok, E. (2022). 60- 72 Aylık Çocukların Öz-Düzenleme Becerileri, Sosyal Yetkinlik Davranışları Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13(48), 464-484.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2997>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

60- 72 AYLIK ÇOCUKLARIN ÖZ-DÜZENLEME BECERİLERİ, SOSYAL YETKİNLİK DAVRANIŞLARI VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Yeşim IŞIKSOLU AYSEL

Öğretmen, Acıpayam Karaağaç Mesleki ve Teknik
Anadolu Lisesi Uygulama Sınıfı, Denizli, Türkiye, yisiksolu-00@hotmail.com
ORCID:0000-0002-8665-2100

Emel TOK

Dr. Öğretim Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, Türkiye, etok@pau.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5970-8693

Gönderim tarihi: 13.09.2021

Kabul tarihi: 07.05.2022

Yayın tarihi: 01.06.2022

Öz

Bu çalışmanın amacı, 60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerilerinin ilişkisini incelemektir. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu okulöncesi eğitim gören 60-72 ay aralığındaki 329 çocuk, onların ebeveynleri ve 24 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 172 çocuk 60-66 ay, 157 çocuk 67-72 ay aralığındadır. Araştırma grubunun 171'i kız, 158'si erkek çocuktan oluşmaktadır. Araştırma Denizli iline bağlı ilçelerde yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmıştır. Verilerin toplanması için "Kişisel Bilgi Formu", "Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği", "Sosyal Yetkinlik Davranış Değerlendirme Ölçeği" nin sosyal yetkinlik alt boyutu ve "Problem Çözme Becerisi Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizi için Korelasyon testi uygulanmıştır. Öz-düzenleme becerisinin sosyal yetkinlik ve problem çözme becerilerini yordamasına yönelik basit regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çocukların öz-düzenleme ve sosyal yetkinlik davranışları ile öz-düzenleme ve problem çözme becerileri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Problem çözme ve sosyal yetkinlik becerileri arasında anlamlı ilişki görülmemiştir. Sosyal yetkinlik puanları ile öz-düzenlemenin dikkat, engelleyici kontrol- duygu ve engelleyici kontrol- davranış alt boyutları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkili olduğu bulunmuştur. Problem çözme becerileri ve öz-düzenlemenin engelleyici kontrol- duygu alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır. Problem çözme ile sosyal yetkinlik becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı olarak bir ilişki bulunmamıştır. Öz-düzenleme becerilerinin sosyal yetkinlik ve problem çözme becerilerini düşük düzeyde yordadığı görülmüştür. Elde edilen bulgular alanyazında öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme becerilerinin ilişkisine yönelik açıklamalardan farklılık göstermektedir. Öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme ile ilgili yapılacak eğitim çalışmalarının düzenlenmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Öz-düzenleme, sosyal yetkinlik, problem çözme, okul öncesi eğitim.

¹ Bu çalışma "60- 72 Aylık Çocukların Öz-Düzenleme Becerileri, Sosyal Yetkinlik Davranışları ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP AMONG SELF-REGULATION SKILLS, SOCIAL COMPETENCE BEHAVIORS, AND PROBLEM SOLVING-SKILLS OF 60- 72 MONTH-OLD CHILDREN

ABSTRACT

This study attempts to examine the relationship among self-regulation skills, social competency behaviors, and problem solving skills of 60-72 month-old children. Relational screening method was used in the study. The study group of the present study consists of 329 preschool children aged 60 to 72 month-old; 172 children aged 60 to 66 month-old; and finally 157 children aged 67 to 72 month-old as well as their parents and 24 teachers. The study involved 171 girls and 158 boys. The research was carried out in pre-school education institutions located in the districts of Denizli, Turkey. Data were collected through "Personal Information Form", "Self-Regulation Skills Scale", Social competence sub-dimension of the "Social Competence Behavior Assessment Scale", and "Problem Solving Scale". Correlation analysis was run for the analysis of the data. The simple regression analysis was performed to determine the relationship between social competence and problem solving skills of self-regulation skills. Based on the results, low positive correlation was found between children's self-regulation and social competence skills, self-regulation and problem-solving skills. It was found that there was low but significant positive correlation between social competence scores and the sub-dimensions of attention, inhibitory control-emotion and inhibitory control-behavior of self-regulation. There was a positive low-level significant relationship between problem-solving skills and the inhibitory control-emotion sub-dimension of self-regulation. There was no statistically significant relationship between problem solving and social competence skills. It was found that self-regulation skills predicted social competence and problem solving skills at a low level. The findings differ from the findings of the similar studies in the literature focusing on the relations among self-regulation, social competence, and problem-solving skills. Suggestions were made for further educational studies on self-regulation skills, social competence, and problem solving.

Keywords: Self- regulation, social competence behavior, problem solving, preschool education.

GİRİŞ

Gelişimin her alanda ve en hızlı şekilde gerçekleştiği dönemin erken çocukluk dönemi olduğu bilinmektedir. Bu dönemi açıklayan kuramlara bakıldığında erken çocukluk döneminde kazanılan deneyimlerin yetişkinlik hayatının önemli temellerini oluşturduğuna yönelik açıklamalar yer almaktadır. Bu açıklamalara göre erken çocukluk dönemi gelişimde kritik dönemler olarak adlandırılmaktadır (Senemoğlu, 2012; Yavuzer, 2006). Çocukların sağlıklı bir kişilik gelişimi göstermesi için bu dönemin özelliklerinin bilinerek gelişim ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Bu dönemin özellikleri içinde çocukların bağımsız olma, girişkenlik, meraklı olma, çevresini tanımaya istekli olma, kendisinin ve başkalarının duygularını dikkate alma gibi özelliklerinin desteklenmesi ilerde bu özelliklerini kullanarak başarılı olmalarına temel oluşturmaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönemden başlayarak çevrenin çocuğun gelişimini destekleyici yönde düzenlenmesi önem taşımaktadır. Bireyin bağımsız olmasını sağlayan kendini ifade edebilme, yaşına göre gerekli işleri kendisi yapabilme, olumlu ya da olumsuz duygularını uygun şekilde gösterebilme, karşılaştığı problemlere çözüm üretebilme gibi becerilerin erken yaşlardan itibaren desteklenmesi ve kazandırılması gerekmektedir (Yavuzer, 2006). Çocukların kendilerini kontrol etmelerini ve davranışlarını düzenlemelerini içeren öz-düzenleme, sosyal ortamlarda davranışlarını düzenlemeyi içeren sosyal yetkinlik, günlük yaşamda ortaya çıkan sorunları sağlıklı bir şekilde çözebilmelerine yönelik problem çözme becerileri kazanmaları önemlidir. Bu beceriler alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

Öz-düzenleme Becerisi

Bireylerin yeni bilgiler edinmesini sağlayan, okul hayatında da düzenli ve başarılı olmasını sağlayan etkenlerden biri öz-düzenlemedir. Bu konuyla ilgili farklı kuramsal bakış açıları ortaya koyulmuş ve farklı tanımlar yapılmıştır. Zimmerman'a (1989) göre öz-düzenleme bireylerin üstbiliş, güdülenme ve gösterdikleri davranışlara yönelik kendi öğrenmelerini etkin bir şekilde yönlendirebilme düzeyidir. Pintrich'e (2000) göre ise öz-düzenleme; kişilerin kendilerine hedefler belirleyerek, zihinsel süreçlerini, güdülenme düzeylerini ve eylemlerini kontrol edebildikleri bir süreçtir. Bunun yanında kişilerin aktif bir şekilde, hedefleri ve çevresiyle ilişkilerini yönlendirmesi, kısıtlamasını da kapsayan yapılandırmacı süreç şeklinde tanımlamıştır.

Öz-düzenlemenin sosyal becerilerin yanında bilişsel, dilsel, duygusal gelişim özellikleriyle de ilişkili olduğu farklı tanımları bulunmaktadır. Bu tanımlara göre öz-düzenlemenin; bireyin dikkatini düzenlemesi, bilgiyi hatırlaması ve kullanması, kendine öğrenme ortamları oluşturması, duygularının farkında olup kendini olumlu yönlendirebilmesi ve ifade edebilmesi süreçlerini de içine alan kapsamlı bir kavram olduğundan söz edilmiştir (Institute of Medicine and National Research Council, 2000; Schunk, 1994).

Öz-düzenlemenin kuramsal temellerine bakıldığında; davranışçı yaklaşımda öz-düzenlemenin çoğunlukla ödül ve ceza gibi çevresel faktörlerden etkilendiği ifade edilir. Davranışçı kuramın bakış açısına göre öz-düzenleme "öğrenilmiş öz kontrol" dür (Bronson, 2000). Bireyin hazza ve ödüle ulaşma gibi dürtüsel davranışlarını erteleyebilme derecesi öz kontrol düzeyini göstermektedir. (akt. Fındık Tanrıbuyurdu, 2012). Sosyal bilişsel kuramda ise sadece ödül ve ceza öz-düzenleme için yeterli değildir. Bireyin aynı zamanda kendi iç

mekanizmalarını kullanması da öz-düzenleme süreçlerinden birisidir. Bu iç mekanizmalar; kendini motive etme, davranışlarını kontrol etme ve düzenleme potansiyelini içerir. Bandura bu açıklamalar çerçevesinde öz-düzenlemeyi bireyin yaşamını ve toplum içindeki davranışlarını düzenleme konusunda kendisini kontrol edebilmesi olarak tanımlar. Birey eyleme geçmeden önce planlama yapar. Aynı zamanda birey kendi öğrenmesinden sorumludur (Bandura, 1999; Senemoğlu, 2012). Piaget'e göre öz-düzenleme dengeleme kavramı ile iç içedir. Dengeleme kavramı, bireyin karşılaştığı farklı durumları yapılandırması sürecinde gözlenebilen öz-düzenleme sisteminin içsel bir mekanizmasıdır (akt. Fındık Tanrıbuyurdu, 2012). Vygotsky'e göre dil gelişimi öz-düzenlemenin gelişim süreçlerinden birisidir. Çocuğun kendine yönelik konuşması davranışları ile ilgili kendine hatırlatma yapma, yönlendirme amaçlı dışsal bir araçtır (akt: Bodrovave Leong, 2010; Bronson, 2000).

Freud'un psikoanalitik kuramına göre öz-düzenleme, duygusal ihtiyaçlar ve dürtülerin etkisiyle gelişim göstermektedir (Bronson, 2000). Öz-düzenleme bireyin uyarılmasını kontrol altına alma, içinde yaşadığı dünyanın ihtiyaçlarını yerine getirmeye yönelik bir mekanizmadır (Bronson, 2000). Süper ego, ancak beş yaş ve sonrasında içselleştirilmektedir. Çocuklar yetişkinler gibi gelişmiş bir egoya sahip olmadığı için bağımsız içgüdüsel dürtüleri ve istekleri olduğu söylenemez. Bu bakış açısına göre, çocuklarda ego gelişimiyle ilişkili olarak öz-düzenleme gelişimi de ilerlemektedir (Bronson, 2000; Burger, 2006).

Öz-düzenleme kendi içinde farklı alt boyutları kapsamaktadır. Bu alt boyutlar kuramsal modellere göre farklılık göstermektedir. Bu çalışmada öz-düzenlemenin duygu, davranış ve dikkat düzenlemeyi içine alan üç boyutu ele alınmıştır. Davranış düzenleme, çocukların davranışlarının sonucunu düşünmesi, davranışlarına yönelik planlama yapması, dürtülerini ve tepkilerini kontrol altında tutması, sabırlı olması ve sırasını beklemesi şeklindeki durumları kapsar (Smith-Donald vd. 2007). Duygu düzenleme; dikkat ve davranış süreçlerini içine alır. Kişinin hedeflere ulaşması için karşılaştığı engellerle baş edebilmesi, kararlı davranması, planlı olması, problemlere çözüm üretebilmesi ve iletişim becerilerini kullanabilmesini içerir (Cole vd., 2004; Koole, 2009). Dikkat düzenleme, içinde zihinsel süreçlerin olduğu yürütücü işlevlerin içinde yer alır. Yürütücü işlevler dikkat, çalışma belleği ve engelleyici kontrol gibi davranışların yönetilmesine katkıda bulunan zihinsel süreçleri kapsamaktadır (McClelland ve Cameron, 2011; Skibbe vd. 2011). Dikkat; odaklama, gerekli olan bilgiyi seçme, planlama yapma, yönergeleri hatırlama, problem çözme ve dikkati dağıtıcı unsurları arka plana iterek amaca odaklı hareket etme, gerekli durumlarda dikkati farklı yöne kaydırma gibi davranışları kapsar (Blair ve Ursache, 2011; McClelland ve Cameron, 2011; Minde, 2000; Skibbe vd., 2011). Öz-düzenlemenin başka bir alt boyutu olan çalışma belleği; farklı görevlerle ilgili bilgiyi düşünme, yapılandırma ya da değiştirme ve bilgi işleme sürecinde akılda tutma şeklinde bilişsel düzeydeki işlemlerdir. (Matthews vd., 2009; Smith ve Kosslyn, 2017). Engelleyici kontrol; okul öncesi dönemde yürütücü işlevlerin gelişmesinde rol alan başlıca öz-düzenleme çeşididir. Hedefe ulaşırken engelleyici bir role sahip baskın isteklerin kontrol edilmesini sağlar. Bu şekilde çalışma belleğinin işlevini gerçekleştirmesine imkân verir. Engelleyici kontrol becerilerinin içinde; planlama, alışılmamış ve yeni durumlar karşısında verilen tepkileri düzenleme, olumsuz tepkilere engel olarak uygun davranışları sergileyebilme yer almaktadır (Blair ve Razza, 2007; Sektnan vd. 2010). Öz-düzenleme becerilerinin

erken çocukluktan itibaren geliştirilmesi önemlidir. Eisenberg'e (2005) göre, öz-düzenleme, çocuğun çevresiyle iletişiminin niteliğini ve öğrenme kabiliyetini etkilemektedir. Calkins (2007) erken çocukluktaki genel uyarılmışlık düzeyini kontrol edebilme, duygu ve davranışları düzenleme ve zihinsel süreçlerin gelişimi ile ilgili kazanımların öz-düzenleme ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Çocuk bu becerileri çeşitli yöntemlerle geliştirerek, farklı gelişim alanlarını kullanarak, problemlerle başa çıkarak sosyal, duygusal ve bilişsel becerilerinin gelişimini sağlamaktadır (Brownell ve Kopp, 2010). Öz-düzenleme becerileri ile ilgili Raffaelli vd.'in (2005) yaptığı boylamsal çalışmada erken çocuklukta kazanılan öz-düzenleme becerilerinin ilerleyen dönemlerde de düzenli bir şekilde devam ettiği bulunmuştur.

Öz-düzenleme becerilerinin erken çocukluk döneminde kazandırılması ve çeşitli programlarla desteklenmesi; bireyin kabul edilebilir sosyal davranışlar geliştirmesini, okul olgunluğunu, akademik başarılarını ve empati kurmalarını olumlu olarak etkiler (McClelland ve Tominey, 2011; Pears vd., 2012). Bu açıklamalar çerçevesinde bireylerin sosyal davranışlar geliştirmesine katkı sağlayan öz-düzenleme becerilerinin, bireylerin sosyal ortamlarda davranışlarını yönetebilme olarak adlandırılan sosyal yetkinlik becerilerini de etkilediği söylenebilir. Bu nedenle sosyal yetkinlik kavramının açıklanması önemlidir.

Sosyal Yetkinlik Davranışları

Waters ve Sroufe'a (1983) göre sosyal yetkinlik; bireyin sosyal amaçlarına ulaşmada sosyal çevresi içinde davranış ve ilişkilerini yönetebilme becerisini içerir. Kişinin duygu, davranış ve sosyal ilişkilerini kendisinin düzenleyebilmesi anlamına da gelmektedir. Sosyal yetkinlik, bireylerin sahip olduğu başkalarıyla sağlıklı ilişkiler ve arkadaşlıklar kurabilmesini sağlayan sosyal becerilerdir (Chen ve French, 2008; Rose-Krasnor, 2006). Senemoğlu'na (2012) göre ise sosyal yetkinlik; kişinin yapması gerekli olan etkinlikleri düzenleyip belirlenen bir işte başarılı olmasına ilişkin kapasitesidir.

Bireyin kendisini rahatça ifade edebilmesi ve başkalarının duygularının farkında olması da sosyal yetkinlik için gerekli olan becerilerdendir (Çorbacı- Oruç, 2008). Bu açıdan bakıldığında sosyal ve duygusal yetkinlik iç içe geçmiş ve birbirini tamamlar nitelikte olduğundan birlikte ele alınmaktadır.

Çocuklarda erken dönemlerden itibaren sosyal becerilerin kazandırılması çevresiyle olumlu ilişkiler kurabilmesini sağlamaktadır. Küçük yaşlardan itibaren yeterli sosyal beceriye sahip olmayan bireyler çocuklukta ve yetişkinlik döneminde davranış problemleri gösterebilirler. Bu açıdan bakıldığında, erken çocukluk döneminde sosyal yetkinlik için gerekli olan becerilerin kazanılması çok önemlidir (Yuvacı, 2019). Okul öncesi dönemde kazanılması beklenen sosyal ve duygusal gelişim özelliklerinin her biri çocuğun sosyal olarak yetkin olabilmesi için önem taşımaktadır (Çiftçi-Topaloğlu, 2013). Bireyin duygularının farkında olup uygun davranışlarla duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi, çevresiyle ilişkilerinde dengeyi sağlayabilmesi sosyal becerilerin gelişmesine bağlıdır. Birey, arkadaşlarıyla kurduğu iletişime dayalı olarak paylaşma, işbirliği yapma, yardımlaşma, kendini ifade etme, problem çözme, duygularını uygun bir şekilde ortaya koyma gibi sosyal

becerileri kazanmaya başlar (Çorapçı vd., 2010). Bu nedenle kişinin sosyal çevresinde ilişkilerini yönetebilmesi için iyi bir problem çözücü olması önemlidir.

Problem Çözme Becerisi

Problem çözme, bireylerin değişiklikler sonucunda günlük hayatıyla ilgili ihtiyaçlarını karşılamak için uyum sağlama amaçlı göstermiş olduğu zihinsel, duygusal ve davranışsal bir beceridir (Shewchuk vd., 2000). Problem çözme becerileri, çocuklara eğitim ortamlarında, sosyal ilişkilerinde, arkadaşlarıyla yaşadıkları sıkıntılarla ilgili çözüm yolları sağlamaktadır (Joseph ve Strain, 2010). Problem çözme, geliştirilebilen bir beceridir. Yapılandırılmış oyun, düşünme becerileri eğitimi, deney yöntemi gibi pek çok konuda uygulanan eğitim programlarının bireylerin problem çözme becerilerini arttırdığı belirlenmiştir (Karayol, 2016; Tok ve Sevinç, 2010; Ünal ve Aral, 2014; Yücesan, 2017).

Çocukların erken yaşlarda edinmiş olduğu bilgi, beceri ve deneyimler hayatının şekillenmesinde rol oynamaktadır. Sahip olduğu deneyimler çocukların daha aktif öğrenmesini, problemlere çözüm yolları bulmasını, bilinçli olarak sıralama yapabilmesini, tartışmasını ve kendine has problem çözme tutum ve becerilerinin oluşmasını sağlar (Casey, 1990). Yücesan'ın (2017) araştırmasında okulöncesi dönemdeki çocuklara uygulanan Montessori eğitim programı çocukların problem çözme becerilerine olumlu yönde katkı sağlamıştır. Buna göre, problem çözme süreçlerini içeren farklı eğitim programlarının uygulanmasının, çocukların çeşitli problem durumlarıyla karşılaşması ve çözüm sürecini kendi başına yürütmesinin bu becerileri geliştirmede etkili olduğu söylenebilir.

Öz-Düzenleme Becerileri, Sosyal Yetkinlik Davranışları ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki

Zins ve Elias (2007) öz-düzenlemeyi; duygularının farkında olma ve duygularını yönetebilme, problemlere etkili çözümler bulma ve bireyin çevresindekilerle iyi ilişkiler kurabilmesi olarak tanımlamıştır. Bireyin yeteneklerinin farkında olması, zamanı yönetebilmesi, sosyal ortamlarda nasıl davranacağı ya da ne konuşacağını kontrol edebilmesi öz-düzenleme becerileri ile ilgilidir (Bandura, 1993; Çiltaş ve Bektaş, 2009). Sosyal yetkinlik, kişinin yaşamı boyunca karşısına çıkan problemleri çözme konusunda kendisine güvenmesi ve inanmasıdır. Çocuklarda sosyal becerilerin gelişmesi sosyal ortamlarda ortaya çıkan problem durumları ile daha fazla karşı karşıya kalmalarına yönelik deneyimlerle karşılaşmalarına sebep olur. Çocuk, karşılaştığı problemlerle başa çıkabilmek için kendine göre yöntemler geliştirir (Rose-Krasnor, 2006). Öz-düzenleme ile sosyal yetkinlik kişinin yaşamı boyunca karşısına çıkan problemleri çözme konusunda kendisine güvenmesi ve inanmasını da içerir (Rose-Krasnor, 2006). Öz-düzenleme tanımlarında yer alan duygularını kontrol etme ve düzenleme, çevre ile etkili iletişim kurma ifadeleri sosyal yetkinlik kavramını da kapsadığını göstermektedir. Aynı zamanda bu süreçler problem çözme süreci içinde de uygulanmaktadır.

Bandura (1977) Çocukların çevresiyle iletişim kurması ve devam ettirmesi, kendini düzenleme, çevresindekilerin beklentileri ve istekleri arasında denge kurabilme, olumsuz davranışlarını kontrol edebilme becerileri sosyal ilişkilerinin gelişmesinde önemli rol oynadığını ifade eder. Bandura' nın sosyal bilişsel öğrenme teorisine göre

öğrenmeler büyük oranda sosyal ortamlar içinde gerçekleşmektedir ve gözlem bireyin öğrenmelerinde oldukça etkilidir. Birey gözlem yoluyla kendi düşünce, davranış, beceri, tutum ve kurallarını geliştirebilmektedir. Bandura, kişinin mevcut öğrenmelerini yaptığı gözlemler sonucunda gözden geçirerek tekrar değerlendirdiğini ve yenilediğini belirtmiştir (Bandura, 1999). Ayrıca bireyler, gözlem ve taklit yoluyla problem çözme becerilerini de kazanabilmektedirler (Çetinkaya, 2013). Bandura'nın açıklamaları öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme içeren davranışları kapsamaktadır. Bu da öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözmenin birbiri ile ilişkili olduğu göstermektedir.

Okul öncesi eğitimde öz-düzenleme, sosyal yetkinlik, problem çözme becerilerinin kazandırılması çocukların akademik ve günlük yaşantılarına da önemli katkılar sağlamaktadır. Morrison vd.'e (2010) göre çocuğun kişiliği ve bilişsel gelişimi, öz-düzenleme becerilerinin gelişmesi, sosyal ve akademik yetkinliği açısından önemlidir. Bireyin duygu düzenleme becerilerine sahip olması, davranış düzenleme ile ilgili becerilerini de desteklemektedir (Posner ve Rothbart, 1998). Aynı zamanda çocuğun akademik başarı sağlayabilmesi için dikkatini toplama, yönergeleri anlayabilme, duygu ve davranışlarını kontrol edebilme, başkalarının duygularını anlayarak sosyal ilişkilerini yönetebilme, işbirliği yapabilme gibi bilişsel, sosyal becerilere ve güdülenmeye ihtiyacı vardır. Çocukların üst düzey zihinsel gelişimleri için kendi öğrenme süreçlerini bağımsız bir şekilde planlayabilmeleri ve öz-düzenleme becerilerine sahip olmaları önemli bir basamaktır (Boyd vd., 2005; Whitebread vd., 2005). Çocuğun öğrenmesini, başarılı olmasını sağlayan önemli etkenlerden birinin öz-düzenleme becerileri olduğu, sahip olduğu sosyal yetkinliğin de çevresiyle ilişkisini olumlu yönde geliştirmesinde etkili olduğu ve tüm bu becerilerin de problem çözme becerilerine olumlu katkı sağladığı düşünüldüğünde, bireyin hayatın her alanında ihtiyaç duyduğu problem çözme becerilerini etkileyen etkenlerin belirlenmesi gerek ebeveynler gerekse eğitimciler için ev ve okul ortamında gerekli düzenlemelerin yapılmasına, bu becerileri destekleyici ve geliştirici uygulamaların yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Alan yazın incelendiğinde; öz-düzenleme cinsiyet, ebeveyn eğitim durumu, sosyo ekonomik düzey, yaş gibi farklı değişkenlerle incelenmiştir (Bayındır, 2016; Dağgöl, 2016; Ertürk Kara ve Gönen, 2015; Montroy vd., 2016; Raikes vd., 2007; Sezgin ve Demiriz, 2015; Wanless vd., 2011; Veijalainen vd., 2017). Aynı zamanda öz-düzenlemenin eğitim program ve uygulamalarına yönelik etkisi (Dan, 2016; Elias ve Berk, 2002; Keleş, 2014; Liman, 2017; Sawyer vd., 2015; Sezgin ve Demiriz, 2017), ebeveyn çocuk yetiştirme stilleri ve tutumları ile ilişkisini de ele alan araştırmalar bulunmaktadır (Dağgöl, 2016; Erkan ve Sop, 2018; Lecuyer Maus ve Houck, 2002; Öztapak, 2017; Temiz, 2019). Son olarak öz-düzenleme becerilerine dayalı ölçek uyarlama ve geliştirme çalışmaları da (Bayındır, 2016; Erol ve İvrendi, 2018; Fındık Tanrıbuyurdu, 2012; Sezgin ve Demiriz, 2015) yer almaktadır.

Sosyal yetkinlik ile ilgili araştırmalara bakıldığında, sosyal becerilerin çeşitli değişkenlerle ilişkisinin ele alındığı görülmektedir. Sosyal yetkinliğin ebeveyn tutumlarıyla (Altay, Güre, 2012; Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan, 2012), arkadaşlık becerisi ve akran ilişkileriyle (Lindsey, 2002; Öneren- Şendil, 2010), çocuğun yaşı, cinsiyeti, okul öncesi eğitim durumu gibi değişkenleriyle ilişkisini belirlemeye yönelik yapılmış çalışmalara (Dinç ve Gültekin,

2003; Hetmańczyk-Bajer, 2015; Sürmeli, 2018; Olcay, 2008) ve sosyal beceriyle ilgili ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarına (Çorapçı vd, 2010) rastlanmıştır.

Problem çözme becerisi konulu araştırmalar incelendiğinde; cinsiyet, kardeş sayısı, anne ve baba eğitimi ve tutumu gibi değişkenlere göre problem çözme becerilerinin incelendiği (Begde, 2015), akran ilişkilerine dayalı işbirlikçi problem çözümlerinin ele alındığı çalışmalar yer almaktadır (Ashley ve Tomasello, 2001; Ramani, 2012). Aynı zamanda eğitim program ve uygulamalarının problem çözmeye (Alemdar- Coşkun, 2016; Çetin, 2016; Dereli, 2017; Dereli- İman, 2014; Hune ve Nelson, 2002; Kaçar, 2016; Karayol, 2016; Özkök, 2005; Şahin, 2015) ve problem çözümlerinin akademik başarıya etkisini (Walker ve Henderson, 2012) inceleyen araştırmalar olduğu görülmüştür.

Alan yazında görüldüğü gibi öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme değişkenlerinin birlikte incelendiği araştırmalar sınırlıdır. Bu nedenle öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme kavramları arasındaki ilişkinin incelenmesi önemli görülmüştür. Bu çalışmanın alana ve ileride bu konuda yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, 60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerilerinin ilişkisini incelemektir. Bu amaçla oluşturulan alt problemler şunlardır:

1. 60-72 aylık çocukların öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
2. 60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik becerilerini ne derece yordamaktadır?
3. 60-72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, problem çözme becerilerini ne derece yordamaktadır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma 60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. İlişkisel tarama modelinde çalışmada ele alınan olay, birey ya da nesne, kendi ortamı içinde müdahale edilmeden, olduğu haliyle tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2011). Farklı değişkenler arasındaki ilişkileri konu alan çalışmalar ilişkisel araştırma olarak açıklanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Yapılan araştırma, 60-72 aylık çocukların öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme becerilerini incelemeye yönelik var olan durumu ile incelenmiştir. Aynı zamanda öz-düzenleme, problem çözme ve sosyal yetkinlik becerilerini içeren farklı değişkenlerin ilişkilerine dayalı bir araştırmadır.

Araştırma verileri 2018-2019 eğitim öğretim dönemi ve 2019-2020 güz döneminde toplandığı için etik kurul belgesi sunulamamıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma, Denizli ilinin Çameli, Acıpayam, Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında (resmi ve özel) 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı güz ve bahar dönemlerinde ve 2019-2020 güz döneminde uygulanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmıştır. Araştırma grubu basit seçkisiz örnekleme ile belirlenmiştir. Çalışma Grubu 60- 72 ay arasındaki 329 çocuk, onların ebeveynleri ve 24 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmaya 171 kız (%52), 158 erkek (%48) çocuk katılmıştır. Çocukların yaş dağılımlarına bakıldığında 172'si 60-66 ay (%52.2), 157'si 67-72 ay (%47.7) aralığındadır. Okul öncesi eğitimi alma durumlarına bakıldığında; 223 çocuğun daha önceden okul öncesi eğitim aldığı (%67,8), 106 çocuğun almadığı (%32,2) görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Çocuklara ait demografik bilgileri toplamak amacıyla hazırlanan formda kişisel bilgiler bölümü yer almaktadır.

Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)

Erol ve İvrendi'nin (2018) geliştirdiği "Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)", ebeveynlerin görüşlerine dayalı olarak 4-6 yaş çocuklarının öz-düzenleme becerilerini ölçen 20 maddelik beşli likert tipinde bir ölçektir. Araştırmada anaokulu ve anasınıflarında eğitim gören 509 çocukla çalışılmıştır. Yapı geçerliğinin ölçülmesinde "eş zaman ölçüt geçerliği", "açımlayıcı faktör analizi (AFA)" ve "doğrulayıcı faktör analizi (DFA)" kullanılmıştır. AFA sonuçlarına göre ölçek 20 madde ve "dikkat, çalışma belleği, engelleyici kontrol-duygu ve engelleyici kontrol-davranış" olmak üzere toplam 4 faktör içermektedir ve toplam varyansı %61 oranında açıklamaktadır. DFA sonucuna göre uyum indeksleri yeterli düzeydedir (" $\chi^2/ sd=1.91$, RMSEA=.07, SRMR=.07)". Ölçekteki toplam madde korelasyonlarının .36 ile .70 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin analizlerine göre "Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı" .90, "eş zaman geçerliği" .84 ve "test tekrar test güvenilirliği" .77 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın analizinde ölçeğin toplam puanları kullanılmıştır. Guttman Lambda (Li) yöntemi kullanılarak güvenilirlik düzeyinin 0.90 ve 0.96 değerleri arasında değişiklik gösterdiği görülmüştür.

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD) Sosyal Yetkinlik Alt Boyutu

LaFreniere ve Dumas'ın (1996) geliştirdiği ve Çorapçı vd.'nin (2010) Türkçe'ye uyarlamasını yaptığı, okul öncesi dönemi çocuklarının davranış sorunları ve sosyal beceri düzeylerini ölçen 30 maddelik 6'lı likert tipinde bir ölçektir. "Sosyal Yetkinlik", "Kızgınlık-Saldırganlık" ve "Anksiyete-İçe dönüklük" alt boyutları vardır. Ölçeğin "Sosyal Yetkinlik" boyutu çocukların akran ilişkilerinde ortaya koyduğu işbirliği kurma, çatışmalara çözüm bulma gibi olumlu becerilerin düzeyini ölçmektedir. "Kızgınlık-Saldırganlık" boyutu yetişkinlere karşı çıkma, akranlarına karşı uyumsuz ve agresif davranma gibi olumsuz tepkileri, "Anksiyete-İçe dönüklük" boyutunda ise çocuğun depresif duygularını, grup içinde çekingen davranma gibi içselleştirme ile ilgili sorunlarını ölçmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları anne görüşlerine dayalı olduğunda .75, öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiğinde .84

olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla .79 ve .85 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ölçeğin Sosyal Yetkinlik boyutu kullanılmıştır.

Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ)

Oğuz ve Köksal Akyol' un (2015) geliştirmiş olduğu PÇBÖ, beşli likert tipinde bir ölçektir. Ölçekte 18 problem durumunu anlatan resim bulunmaktadır. Her bir resimdeki problem durumuna üretilen çözümler için çocuklar "0-4" arası puan almaktadırlar. PÇBÖ için 0-72 puan aralığı bulunmaktadır. PÇBÖ'de puan ne kadar fazla ise çocuğun problem çözme becerisi de ona bağlı olarak yükselmektedir. Ölçeğin maddelerin uygunluğu açısından kapsam geçerliği indeksi 0.99, maddelerin resimlere uygunluğu açısından kapsam geçerliği indeksi 0.96 olarak belirlenmiştir. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçek tek faktörlüdür. Güvenirlik katsayısı .86, test tekrar test korelasyonu .60 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma için öncelikle kullanılacak olan ölçeklerin kullanımı için izin alınmıştır. Ölçeklerin okullarda uygulanması içinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınarak okullarla iletişime geçilmiştir. Okulların idare ve öğretmenleri ile görüşülerek bilgilendirme yapılmıştır. Bunun yanında ebeveynlere araştırmanın amacı ve toplanan verilerin ne amaçla kullanılacağını belirten yazılar gönderilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılım esas alınmıştır. Araştırmada Ebeveynlere "Kişisel bilgi formu", "Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)", Sınıf öğretmenlerine "Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği"nin "Sosyal yetkinlik" alt boyutu, Çocuklara da Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ) uygulanmıştır. Ölçme araçlarını eksik dolduran ebeveyn ve öğretmenlerin verileri araştırmaya dahil edilmemiştir. "Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ)" test uygulayıcıları tarafından çocuklarla gerçekleştirilmiştir. Uygulama sakin bir ortamda yüz yüze yapılmıştır. Alınan cevaplar yazılı olarak kaydedilmiştir. Uygulamaya gönüllü olan çocuklar katılmıştır. Bu ölçeğin değerlendirilmesinde uzman görüşüne başvurularak puanlayıcılar arasındaki uyum indeksi hesaplanmıştır. Uyum indeksi hesaplamasında, Cohen Kappa güvenilirlik testi uygulanarak uyum indeksi 0.84 çıkmıştır. Fleiss'e (1981) göre yapılan sınıflamada Kappa değerinin 0.75 ve üzeri olması mükemmel uyum olarak değerlendirilmiştir (akt. Kılıç, 2015). Bu sonuca göre araştırma ve alan uzmanının puanlamaları arasındaki uyum düzeyi yüksek düzeydedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analize hazırlanması sürecinde 351 adet veri toplanmıştır. Bu verilerde öncelikle kayıp veri durumu değerlendirilmiş ve kayıp veri olmadığı tespit edilmiştir. Ardından verilerin içinde 22 adet uç değer tespit edilmiş ve çıkartılmıştır. Toplanan verilerin cinsiyet, yaş, öncesinde okul öncesi eğitim alıp almama durumuna ilişkin frekans ve yüzdeler analizleri yapılmıştır. Daha sonra ölçeklerden alınan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tespit edilmiştir. Öz-düzenleme, sosyal yetkinlik, problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi ölçmek için Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayısı testi uygulanmıştır. Tablo 2 incelendiğinde korelasyon analizi sonucunda problem çözme becerilerinin öz-düzenleme ile ilişkili olduğu ancak sosyal yetkinlikle ilişkili olmadığı bulunmuştur. Öz-düzenlemenin ise problem çözme ve sosyal yetkinlik becerileri ile ilişkisi olduğu görülmüştür.

Bu nedenle ilişki gösteren değişkenler için basit regresyon analizleri uygulanmıştır. "Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği" için öz-düzenleme genel toplamının ve alt boyutlarının ortalama değerleri üzerinden analizler yapılmıştır.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular:

Araştırmanın birinci alt problemi "60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?" şeklinde idi. Bu alt probleme ilişkin betimleyici istatistikler Tablo 1'de, korelasyon sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Öz-düzenleme, Sosyal Yetkinlik ve Problem Çözme Beceri Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	N	Min.	Max.	\bar{X}	Ss
Öz-düzenleme (toplam)	329	2.55	5.00	3.95	.47
ÖDB Dikkat alt boyutu	329	2.00	5.00	3.90	.66
ÖDB Çalışma Belleği alt boyutu	329	3.20	5.00	4.49	.44
ÖDB Engelleyici Kontrol- Duygu alt boyutu	329	2.20	5.00	3.98	.66
ÖDB Engelleyici Kontrol- Davranış alt boyutu	329	1.00	5.00	3.31	.80
SYDD Sosyal Yetkinlik alt boyutu	329	21.00	60.00	48.16	9.62
Problem Çözme	329	7.00	54.00	28.37	7.12

ÖDB= Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği SYDD= Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği

Tablo 1'de öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme beceri düzeyleriyle ilgili betimsel bulgulara bakıldığında, çocukların öz-düzenleme beceri düzeyleri ortalamaları toplam değeri için $\bar{X} = 3.95$ 'tir. Öz-düzenleme becerisi alt boyutlarından dikkat $\bar{X} = 3.90$, çalışma belleği $\bar{X} = 4.49$, engelleyici kontrol- duygu $\bar{X} = 3.98$, engelleyici kontrol- davranış $\bar{X} = 3.31$ ortalamaya sahiptir. Sosyal yetkinlik beceri düzeyleri ortalamaları $\bar{X} = 48.16$, problem çözme beceri düzeyleri ortalamaları $\bar{X} = 28.37$ olarak belirlenmiştir. Öz-düzenleme beceri düzeyleri açısından çocukların aldığı en düşük puan 2.55, en yüksek puan 5.00' tir. Sosyal yetkinlik beceri düzeyleri açısından çocukların aldığı en düşük puan 21.00, en yüksek puan 60.00 ve ortalama değeri $\bar{X} = 48.16$ 'dir. Problem çözme beceri düzeyleri açısından çocukların aldığı en düşük puan 7.00, en yüksek puan 54.00 ve ortalama değeri $\bar{X} = 28.37$ 'dir.

Tablo 2. Öz-düzenleme, Sosyal Yetkinlik ve Problem Çözme Beceri Puanları Arasındaki Pearson Korelasyon Analizleri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
1.Öz-düzenleme(toplam)	1						
2.ÖDB Dikkat alt boyutu	.819**	1					
3.ÖDB Çalışma Belleği alt boyutu	.681**	.487**	1				
4.ÖDB EK - duygu alt boyutu	.739**	.421**	.421**	1			
5.ÖDB EK- davranış alt boyutu	.685**	.395**	.268**	.322**	1		
6.Sosyal yetkinlik	.222**	.270**	.103	.121*	.122*	1	.080
7.Problem Çözme	.113*	.054	.069	.160**	.052	.080	1

*p<.0.5; **p<.01 ÖDB= Öz Düzenleme Becerileri SYDD= Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği EK= Engelleyici Kontrol

Tablo 2 incelendiğinde öz-düzenleme becerileri toplam puanları ile sosyal yetkinlik puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır ($r = .222$). Sosyal yetkinlik ile öz-düzenlemenin çalışma belleği alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamıştır ($r = .103$). Ancak sosyal yetkinlik puanları ile öz-düzenleme dikkat alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu görülmüştür ($r = .270$). Sosyal yetkinlik puanları ile öz-düzenleme engelleyici kontrol- duygu ve engelleyici kontrol- davranış alt boyutları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = .121$; $r = .122$). Problem çözme becerileri ile öz-düzenleme (toplam değeri) arasında pozitif yönde çok düşük düzeyde, problem çözme becerileri ve öz-düzenleme engelleyici kontrol- duygu alt boyutu arasında pozitif yönde çok düşük düzeyde anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır ($r = .113$; $r = .160$). Problem çözme ile sosyal yetkinlik becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = .080$).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik becerilerini ne derece yordamaktadır?” şeklinde idi. Öz-düzenleme becerilerinin toplam puan düzeyinde sosyal yetkinlik puanlarını ne derece yordadığını belirlemek için Basit Doğrusal Regresyon Analizleri yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3 'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öz-düzenleme Becerilerinin Sosyal Yetkinlik Becerilerini Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

	B	SH _B	β	t	p
Sabit	3.432	.130		26.459	.000
Öz-düzenleme	.011	.003	.222	4.121	.000
R= .222	R ² =.049	düzeltilmiş R ² = .046			
F= 16.980	p=.000*				

*p< .001

Tablo 3'teki bulgulara göre 60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme beceri düzeylerinin, çocukların sosyal yetkinlik becerileri varyansına katkısı anlamlıdır ($R^2 = .049$, $F = 16.980$; $p < .001$). Öz-düzenleme çocukların sosyal yetkinlik becerilerini yaklaşık % 5 oranında yordamaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, problem çözme becerilerini ne derece yordamaktadır?” şeklinde idi. 60- 72 aylık çocukların problem çözme beceri puanlarını, öz-düzenleme beceri toplam puanlarının ne düzeyde yordadığının belirlenmesi için Basit Doğrusal Regresyon Analizi yapılmış ve Tablo 4' te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öz-düzenleme Becerilerinin Problem Çözme Becerilerini Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

	B	SH _B	β	t	p
Sabit	3.745	.106		35.219	.000
Öz-düzenleme	.007	.004	.113	2.051	.041
R= .113	R ² =.013	düzeltilmiş R ² = .010			
F= 4.205	p=.041*				

*p<.05

Tablo 4'te bakıldığında öz-düzenleme becerilerinin, çocukların problem çözme becerileri varyansına katkısı anlamlıdır ($R^2 = .013$, $F = 4.205$; $p < .05$). Başka bir ifade ile öz-düzenleme becerileri çocukların problem çözme toplam varyansını yaklaşık % 1 oranında açıklamaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

60-72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerilerinin birbirleriyle ilişkilerinin incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular şu şekildedir:

Çalışmanın birinci alt problemi ile ilgili olarak okul öncesi eğitim gören 60- 72 aylık çocukların öz-düzenleme, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerilerinin ilişkisi incelenmiş ve öz-düzenleme becerilerinin sosyal yetkinlik becerileri ile düşük düzeyde anlamlı ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Sosyal yetkinliğin, dikkat, engelleyici kontrol- duygu ve engelleyici kontrol- davranış alt boyutlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuç sosyal yetkinliğin içinde de önemli bir yere sahip olan duygu ve davranış düzenleme süreçleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Aynı zamanda dikkat alt boyutu ile de bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dikkat alt boyutu içinde bilgiyi seçme, odaklanma, problem çözme gibi sosyal yetkinliğin içindeki kullanılan davranışları kapsayan unsurları içermektedir. Öz-düzenleme içinde duyguları yönetmeye ilişkin becerilerde yer almaktadır. Bu becerilerde sosyal yetkinliği içermektedir (Bandura, 1993; Blair ve Ursache, 2011; McClelland ve Cameron, 2011; Minde, 2000; Sameroff, 2009; Skibbe vd., 2011). Ancak bu ilişkinin yüksek düzeyde olması beklenirken düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuç bu konuda yapılan araştırmalar ve alan yazınla kısmen ilişkili olarak değerlendirilmiştir. McKown vd.'nin (2009) araştırmasında öz-düzenleme ve sosyal davranışların yakından ilişkili olduğunu saptamıştır. Bir başka sonuçta sosyal yetkinlik ile öz-düzenlemenin çalışma belleği boyutunda bir ilişkiye rastlanmamıştır. Çalışan bellek; farklı görevleri içeren bilgileri düşünmeyi, bilgiyi yapılandırmayı ya da değiştirmeyi, bilgi işleme aşamasında akılda tutma gibi bilişsel işlemler şeklinde ifade edilmektedir (Matthews vd., 2009; Smith ve Kosslyn, 2017). Sosyal yetkinliğin çevre ile ilişkileri, çalışma belleğinin ise daha çok bilgiyi yapılandırma, hafızada tutma gibi içsel ve bilişsel süreçleri kapsamı çalışmada aralarında ilişki olmaması durumunu açıklayabilir.

Problem çözme ile öz-düzenleme ve öz-düzenlemenin engelleyici kontrol- duygu alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Ancak problem çözme ile sosyal yetkinlik becerileri ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçla benzer bir şekilde Ömeroğlu, Büyüköztürk, Aydoğan ve Özyürek (2009) ve Balaban'ın (2018) çalışmasında problem çözme ve sosyal becerilerin arasında anlamlı düzeyde ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmada problem çözme sadece öz-düzenlemenin engelleyici kontrol-duygu alt boyutuyla ilişkili çıkmıştır. Ancak öz-düzenlemenin diğer alt boyutlarının da problem çözme süreçleriyle ilişkili olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Blair ve Ursache, 2011; Skibbe vd., 2011). Bu konuda Oh- Uchi, vd. (2008), çalışmasında öz-düzenlemenin girişkenlik, engelleyici kontrol, dikkat ve odaklanma boyutlarının problem çözme ve sosyal beceri üzerinde etkili olduğunu belirlemiş, öz-düzenleme, sosyal beceriler ve problem çözmenin ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ezmeci (2019) de öz-düzenleme beceri eğitim programının problem çözme ve sosyal becerileri geliştirdiğini belirlemiştir. İlgili kaynaklara bakıldığında öz-düzenleme becerilerinin bireyin

belirli yöntemler geliştirmesini, problemlerle başa çıkmasını sağlayarak sosyal, duygusal ve bilişsel becerilerini geliştirmesini sağladığı görülmektedir (Brownell ve Kopp, 2010). Bu açıklamalara dayanarak öz-düzenleme, problem çözme ve sosyal yetkinlik kavramlarının birbiriyle iç içe olduğu, herhangi biriyle ilgili becerilerin gelişmemesinin diğerlerini olumsuz etkileyebileceği söylenebilir. Ancak bu çalışmada öz-düzenlemenin genel ve alt boyutları ile problem çözme ve sosyal yetkinlik becerilerinin düşük düzeyde ilişkili olması ve ilişkili olmamasına yönelik sonuçların örneklem grubunun özellikleri ile açıklanabileceğini düşündürmektedir.

Çalışmanın ikinci alt probleminde öz-düzenlemenin, sosyal yetkinliği ne derece yordadığı saptanmaya çalışılmıştır. Öz-düzenlemenin sosyal yetkinliği yaklaşık %5 oranında yordadığı belirlenmiştir. Sonuçlara göre öz-düzenlemenin sosyal yetkinlik ile ilişkili olduğu ancak sosyal yetkinliği düşük düzeyde açıkladığı ortaya çıkmıştır. Öz-düzenleme tanımlarında bulunan duygularını kontrol etme ve düzenleme, çevre ile etkili iletişim kurma ifadeleri sosyal yetkinlik kavramında da yer almaktadır (Bandura, 1993; Sameroff, 2009). Öz-düzenlemenin dikkat düzenleme boyutu içerisinde yer alan yürütücü işlevler dikkat, çalışma belleği ve engelleyici kontrol gibi davranışların yönetilmesine katkıda bulunan zihinsel süreçleri kapsamaktadır (McClelland ve Cameron, 2011; Skibbe vd., 2011). Çocuklar engelleyici kontrol ile kuralları dikkate alırlar ve böylece isteklerini engelleyebilirler. Bu şekilde istenen davranışı sergilerler (Diamond vd., 2002). Bu beceriler bireylerin çevresiyle olan sosyal ilişkilerinde de etkili olmaktadır. Zins ve Elias'a (2007) göre öz-düzenleme içinde duygularının farkında olma, duygularını yönetebilme, çevre ile iyi ilişkiler kurabilme gibi becerileri kapsayan çok yönlü bir sistem olduğu içinde sosyal yetkinlik üzerinde de etkisi bulunmaktadır. Bu konuda McKown vd. (2009) tarafından yapılan bir araştırmaya göre öz-düzenleme becerilerinin sosyal davranışların önemli belirleyicileri olduğu, Oh-Uchi vd., (2008) çalışmasına göre öz-düzenlemenin girişkenlik, engelleyici kontrol, dikkat ve odaklanma boyutlarının başarıma isteği ve motivasyon açısından etkili olduğu saptanmıştır. Ancak bu sonuçlarla benzerlik göstermeyen bazı çalışmalar da bulunmaktadır. Etel (2012) çalışmasında sosyal yetkinlik ve yürütücü işlevlerin ilişkili olmadığı, Gündüz (2015) ise öz-düzenlemenin sosyo-duygusal yetkinliği anlamlı düzeyde etkilemediği sonuçlarına ulaşmıştır.

Çalışmanın üçüncü alt probleminde öz-düzenlemenin, problem çözmeyi ne derece yordadığı saptanmaya çalışılmıştır. Öz-düzenleme problem çözmeyi yaklaşık %1 oranında yordamaktadır. Bu sonuç kuramsal açıklamalar ve bazı araştırmalardan farklı bir sonucu göstermiştir. Oh-Uchi vd.(2008) çalışmasında öz-düzenlemenin alt boyutlarının problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Mertkil'in (2018)'in yaptığı araştırmada ortaklaşa problem çözme sürecinde bireylerin karşılaştığı kolay ya da zor problemler öz-düzenleme davranışlarını artırdığı yönündedir. Bu sonuç öz-düzenleme ve problem çözmenin ilişkili olduğunu belirten alan yazınıla farklılık göstermektedir.

Sonuç olarak öz-düzenlemenin sosyal yetkinlik ve problem çözme davranışlarını yordaması öz-düzenlemeye dayalı eğitim çalışmalarında çocukların sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerilerini de desteklediğini işaret etmektedir. Bu durum okul öncesi eğitim programlarında öz-düzenleme becerilerinin daha geniş kapsamda desteklenmesi gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

ÖNERİLER

Elde edilen bulgular çerçevesinde şu önerilerde bulunulabilir;

- Yapılan bu çalışma daha büyük örneklem gruplarına uygulanabilir. Bu gruplar arasında karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir
- Öz-düzenleme, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerilerini daha derinlemesine incelemek için karma yöntemle dayalı araştırmalar yapılabilir. Elde edilen araştırma bulguları çerçevesinde okul öncesi eğitim programlarına yönelik geliştirme çalışmaları yapılabilir.
- Çocukların problem çözme becerilerinin ve sosyal yetkinlik davranışları ye ilişkili farklı değişkenler ile ilişkisini inceleyen çalışmalar yapılabilir.
- Ebeveynlere çocuklarının öz-düzenleme, sosyal yetkinlik, problem çözme becerilerini destekleyici eğitim çalışmaları verilebilir. Bu çalışmalar sonrasında çocukların öz-düzenleme, sosyal yetkinlik, problem çözme becerilerine etkisi incelenebilir.
- Okul öncesi öğretmenlerine çocukların öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme davranışlarını desteklemesine katkı sağlayacak hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Bu eğitimler sonrasında çocukların öz-düzenleme, sosyal yetkinlik ve problem çözme düzeyleri incelenebilir.

Etik Metni

Bu çalışmada derginin yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Araştırmanın verileri 2020 yılı öncesinde toplandığı için etik kurul belgesi sunulamamıştır.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir.

KAYNAKÇA

- Alemdar- Coşkun, M. (2016). *Problem çözme eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların problem çözme becerileri ile kişiler arası problem çözme becerilerine etkisi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ashley, J., & Tomasello, M. (2001). Cooperative problem solving and teaching in preschoolers. *Social Development*, 7, 143- 163. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00059>
- Altay, F. B. ve Güre, A. (2012). Okul öncesi kuruma (devlet- özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (4), 2699-2718.
- Balaban, G. G. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerileri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Bandura, A. (1999). A social cognitive theory of personality. In L. Pervin & O. John (Ed.),

- Handbook of personality* (2nd ed., pp. 154-196). Guilford Publications. (Reprinted from *The coherence of personality*, by D. Cervone & Y. Shoda Eds., Guilford Press)
<https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura1999HP.pdf>
- Bandura, A. (1993). Perceived self- efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28, 117-148. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bayındır, D. (2016). *48-72 aylık çocuklar için öz-düzenleme becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi ve çocukların öz-düzenleme beceri düzeyleri ile annelerine bağlanma biçimleri, annelerin ebeveyn davranışları ve psikolojik sağlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Begde, Z. (2015). *Öğretmen ve ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Blair, C. ve Razza, R. A. (2007). Relating effortful control, executive function and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child Development*, 78, 647-63. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01019.x>
- Blair, C. ve Ursache, A. (2011). A bidirectional model of executive function sand self-regulation. In K. D. Vohs& R. F. Baumeister (Eds.), *Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications* (pp. 300–320). Guilford Press.
- Bodrova, E., & Leong, D. J. (2010). *Zihnin araçları: Erken çocukluk eğitiminde Vygotsky yaklaşımı (Tools of the mind: the Vygotskian approach to early childhood education)*. (G. Haktanır, Çev.Ed.). Anı Yayıncılık.
- Boyd, J., Barnett, W. S., Bodrova, E., Leong, D. J. ve Gomby, D. (2005). *Promoting children's social and emotional development through preschool education*. <http://nieer.org/wp-content/uploads/2017/02/report7.pdf>
- Boyum, L. A. ve Parke, R. D. (1995). The role of family emotional expressiveness in the development of children's social competence. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 593-608. <https://doi.org/10.2307/353915>
- Bronson, M. B. (2000). *Self-regulation in early childhood: Nature and nurture*. Guilford Press.
- Brownell, C. A. ve Kopp. C. B. (2010). *Socio emotional development in the toddler years: Transitions and transformations*. Guilford.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik (Personality)*. (Çev. I. D. Sarıoğlu). Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç-Çakmak E., Akgün Ö. E. , Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem A Yayıncılık.
- Casey, M. B. (1990). Planning and problem-solving preschool model: The methodology of being a good learner. *Early Childhood Research Quarterly*, 5, 53-67.
- Calkins, S. D. (2007). The emergence of self-regulation: Biological and behavioral control mechanisms supporting toddler competencies. In Celia A. Brownell ve Claire B. Kopp (Eds.), *Socioemotional development in the toddler years: Transitions and transformations* (pp. 261-284). Guilford Press.

- Chen, X. ve Rench, D. C. (2008). Children's social competence in cultural context. *Annual Review of Psychology*, 59 (1), 591-616.
- Cole, P. M., Martiin, S. ve Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: methodological challenges and directions for child development research. *Child Development*, 75 (2), 317-33.
- Çetin, E. (2016). *Okul öncesi çocukların problem çözme sürecinde teknoloji destekli şematik düzenleyicilerin kullanımına yönelik bir durum çalışması* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çiftçi- Topaloğlu, Z. (2013). *4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn öz yeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Çiltaş, A. ve Bektaş, F. (2009). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin matematik dersine ilişkin motivasyon ve öz-düzenleme becerileri. *Journal of Qafqaz University*, 28, 152-158.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D. ve Yağmurlu, B. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17 (2), 63- 74.
- Çorbacı- Oruç, A. (2008). *6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Dağgöl, H. C. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının öz-düzenleme becerileri ile Ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Dan, A. (2016). Supporting and developing self-regulatory behaviours in early childhood in young children with high levels of impulsive behaviour. *Contemporary Issues in Education Research*, 9 (4), 189- 200.
- Dereli- İman, E. (2013). Çocuklar için sosyal problem çözme ölçeğinin 6 yaş grubu için Türkiye uyarlaması ve okul öncesi davranış problemleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (1), 479-498.
- Dereli-İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14 (1), 249- 268.
- Diamond, A., Kirkham, N. Z. ve Amso, D. (2002). Conditions under which young children can hold two rules in mind and inhibit a prepotent response. *Developmental Psychology*, 38, 352-362.
- Dinç, B., ve Gültekin, M. (2003). Okul öncesi eğitimin 4-5 yaş çocuğunun sosyal gelişimine etkileri konusunda öğretmen görüşleri. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı*. 1, 213-231. Ya-pa Yayınları.
- Durmuşoğlu- Saltalı, N. ve Arslan, E. (2012). Ebeveyn tutumlarının anasınıfına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışını yordaması. *İlköğretim Online*, 11 (3), 729-737.
- Eisenberg, N. (2005). *Temperamental effortful control (self-regulation)*. <http://www.child-encyclopedia.com/Pages/PDF/EisenbergANGxp2-Temperament.pdf>
- Elias, C. L. ve Berk, L. E. (2002). Self-regulation in young children: Is there a role for socio dramatic play?. *Early Childhood Research Quarterly*, 17 (2), 216-238.
- Erkan, N. S. ve Sop, A. (2018). Ebeveyn tutumları, davranış problemleri ve okula hazır bulunuşluk arasındaki ilişkinin öz-düzenlemenin aracılık rolü ile incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43 (196), 27- 47.

- Erol, A. ve İvrendi, A. (2018). 4-6 Yaş çocuklarına yönelik öz-düzenleme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi (Anne Formu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 178-195.
- Ertürk- Kara, H. G. ve Gönen, M. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların öz-düzenleme becerisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11 (4), 1224-1239.
- Etel, E. (2012). *Sosyal yetkinlik, zihin kuramı ve yönetici işlevler*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Koç Üniversitesi.
- Ezmeçi, F. (2019). *Okul öncesi öz-düzenleme programının çocukların öz-düzenleme, problem davranış ve sosyal becerilerine etkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Fındık- Tanrıbuyurdu, E. (2012). *Okul öncesi öz-düzenleme ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Hetmańczyk-Bajer, H. (2015). Gender and social competence of younger students. *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 2, 273- 280. <https://doi.org/10.26417/ejser.v5i1.p273-280>
- Hune, J. B. ve Nelson, C. M. (2002). Effects of teaching a problem- solving strategy on Preschool children with problem behavior. *Behavioral Disorders*, 27, 185- 207. <https://doi.org/10.1177/019874290202700302>
- Institute of Medicine and National Research Council. (2000). *From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development*. The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/9824>.
- Joseph, G.E. ve Strain, P.S. (2010). Teaching young children interpersonal problem- solving skills. *Young Exceptional Children*, 13, 28- 40. <https://doi.org/10.1177/1096250610365144>
- Kaçar, S. (2016). *Okul öncesi normal gelişim gösteren 5-6 yaş grubu çocukların tercih ettikleri oyun türlerinin dil gelişimi ve problem çözme becerisi üzerine etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karayol, S. (2016). *Yapılandırılmış ve yapılandırılmamış oyun etkinliklerini içeren eğitim programının 5 yaş grubu çocukların işbirliği davranışlarına ve problem çözme becerilerine etkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Keleş, S. (2014). *Kültürel-tarihsel kuram bağlamında hazırlanan eğitim programının 48-60 aylık çocukların öz-düzenleme gelişimi üzerine etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Koole, S. L. (2009). The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cognition and Emotion*, 23, 4-41. <https://doi.org/10.1080/02699930802619031>
- Lecuyer-Maus, E.A., & Houck, G. M. (2002). Mother-toddler interaction and the development of self-regulation in a limit-setting context. *Journal of Pediatric Nursing*, 17 (3), 184-199. <https://doi.org/10.1053/jpdn.2002.124112>
- Lindsey, E. W. (2002). Preschool children's friendships and peer acceptance: Links to social competence. *Child Study Journal*, 32 (3), 145-156.
- Liman, B. (2017). *Öz-düzenleme beceri eğitim programının çocukların öz-düzenleme becerilerine, sosyal duygusal davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Matthews, J. S., Ponitz, C. C. ve Morrison, F. J. (2009). Early gender differences in self-regulation and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 101, 689-704. <https://doi.org/10.1037/a0014240>

- McClelland, M. M. ve Cameron, C. E. (2011). Self regulation in early childhood: Improving conceptual clarity and developing ecologically valid measures. *Child Development Perspective*, 6, 136-142. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2011.00191.x>
- McClelland, M., Tominey, S. & Acock, A. (2011). The influence of demographic risk factors on children's behavioral regulation in prekindergarten and kindergarten. *Early Education & Development*. 22, 461-488. <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.536132>
- McKown, C., Gumbiner, L. M., Russo, N. M. & Lipton, M. (2009). Social – emotional learning skill, self-regulation and social competence in typically developing and clinic - referred children. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 38, 858- 871. <https://doi.org/10.1080/15374410903258934>
- Mertkil, Y. (2018). *60-71 aylık çocukların ortaklaşa problem çözme sürecinde düzenleme davranışlarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Montroy, J. J., Bowles, R. P., Skibbe, L. E., McClelland, M. M., & Morrison, F. J. (2016). The development of self-regulation across early childhood. *Developmental Psychology*, 52(11), 1744-1762. <https://doi.org/10.1037/dev0000159>
- Morrison, F. J., Ponitz, C. C. & McClelland, M. M. (2010). Self-regulation and academic achievement in the transition to school. In S. D. Calkins ve M. A. Bell (Eds.), *Child development at the intersection of emotion and cognition* (p. 203–224). American Psychological Association.
- Oh-Uchi, A., Nagao, H. & Sakurai, S. (2008). Development of an early childhood self-regulation scale: Social skills and problem behavior. *Japanese Journal of Educational Psychology*, 56(3), 414– 425.
- Olçay, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve problem davranışlarının analizi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Oğuz, V. ve Köksal- Akyol, A. (2015). Problem çözme becerisi ölçeği (PÇBÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 105-122.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y. ve Özyürek, A. (2009). Determining the views of preschool and primary school teachers over the support of problem solving skills at children. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 1, 1969-1974. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.346>
- Öneren-Şendil, Ç. (2010). *5-6 yaş çocuklarında sosyal yetkinlik ve davranış sorunlarının akran kabulü, mizaç ve cinsiyet açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Özkök, A. (2005). Disiplinler arası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (28), 159-167.
- Öztabak, M.E. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının öz-düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Pears, K. C., Kim, H. K. ve Fisher, P. A. (2012). Effects of a school readiness intervention for children in foster care on oppositional and aggressive behaviors in kindergarten. *Children and Youth Services Review*, 34 (12), 2361-2366.
- Posner, M.I. ve Rothbart, M.K. (1998). Attention, self-regulation and consciousness. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London, B*, 353, 1915–1927. <https://doi.org/10.1098/rstb.1998.0344>

- Pintrich, R. R. (2000). The role of goal orientation in self-regulated learning. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, M. Zeidner (Eds), *Handbook of Self-Regulation* (pp,451-501). Academic.
- Raffaelli, M., Crockett, L. S., & Shen, Y. L. (2005). Developmental stability and change in self-regulation from childhood to adolescence. *The Journal of Genetic Psychology*, 166(1), 54-75.
- Raikes, H. A., Robinson, J. L., Bradley, R. H., Raikes H. ve Ayoub, C. C. (2007). Developmental trends in self-regulation among low-income toddlers. *Social Development*, 16, 128-149.
- Ramani, G. B. (2012). Influence of a playful, child-directed context on preschool children's peer cooperation. *Merrill-Palmer Quarterly*, 58, 159- 190.
- Rose- Krasnor, L. (2006). The nature of social competence: A theoretical review. *Social Development*, 6, 111-135. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1997.tb00097.x>
- Sameroff, A. (2009). The transactional model. In A. Sameroff (Ed.), *The transactional model of development: How children and contexts shape each other* (pp. 3–21). <https://doi.org/10.1037/11877-001>
- Sawyer, A.C., Chittleborough, C., Mittinty, M., Miller- Lewis, L., Sawyer, M., Sullivan, T., & Lynch, J. (2015). Are trajectories self-regulation abilities from ages 2-3 to 6-7 associated with academic achievement in the early school years?. *Child Care, Health and Development*, 41(5), 744-754.
- Schunk, D. H. (1994). Self-regulation of self-efficacy and attributions in academic settings. In D. Schunk, & B. J. Zimmerman (Eds.), *Self-Regulation of Learning and Performance*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. (21. baskı). Pegem.
- Sezgin, E. ve Demiriz, S. (2015). Davranış düzenleme becerileri ölçme aracı baş-ayak parmakları-dizler-omuzlar (bado) görevleri'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 7, 52- 71.
- Sezgin, E. ve Demiriz, S. (2017). Effect of play-based educational programme on behavioral self-regulation skills of 48-60 month-old children. *Early Child Development and Care*, 189 (2),1-14. <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1369972>
- Smith, E.E. ve Kosslyn, S.M. (2017). *Bilişsel psikoloji - Zihin ve beyin*. (M. Şahin,Çev.). Nobel Akademik.
- Smith- Donald, R., Raver, C.C., Hayes, T. ve Richardson, B. (2007). Preliminary construct and concurrent validity of the preschool self-regulation assessment (PSRA) for field-based research. *Early Childhood Research Quarterly*, 22 ,173–187.
- Shewchuk, R.M., Johnson, M.O. ve Elliot, T.R. (2000). Self-appraised social problem solving abilities, emotional reactions and actual problem solving performance. *Behavior, Research and Therapy*, 38(7), 727-740.
- Skibbe, L. E., McDonald-Connor, C., Morrison, F. J. ve Jewkes, A. M. (2011). Schooling effects on preschoolers' self-regulation, early literacy, and language growth. *Early Childhood Research Quarterly*, 26, 42- 49. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.05.001>
- Sektnan, M., McClelland, M. M., Acock, A. ve Morrison, F. I. (2010). Relations between early family risk, children's behavioral regulation and academic achievement. *Earlychildhood Research Quarterly*, 25, 464-479.
- Sürmeli, E. S. (2018). *5-6 yaş arası çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.

- Şahin, H. (2015). *Psikososyal gelişim temelli eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların duygusal zekâlarına ve problem çözme becerilerine etkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Temiz, A. (2019). *Okul öncesi dönemde davranışsal öz-düzenleme becerilerinin çocuğa ve aileye ilişkin değişkenler ile ebeveyn tutumları açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Tok E. ve Sevinç M. (2010). Düşünme Becerileri Eğitiminin Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 67-82.
- Ünal, M. ve Aral, N. (2014). Deney yöntemine dayalı eğitim programı'nın 6 yaş çocuklarının problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39 (176), 279- 291. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3592>
- Walker, O. L. ve Henderson, H. A. (2012). Temperament and social problem solving competence in preschool: influences on academic skills in early elementary school. *Social Development*, 21 (4), 761- 779.
- Wanless, S.B, McClelland, M., Tominey, S. ve Acock, A. (2011). The influence of demographic risk factors on children's behavioral regulation in prekindergarten and kindergarten. *Early Education& Development*. 22, 461-488. <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.536132>
- Waters, E. ve Sroufe, L. A. (1983). Social competence as a developmental construct. *Developmental Review*, 3(1), 79-97. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(83\)90010-2](https://doi.org/10.1016/0273-2297(83)90010-2)
- Whitebread, D., Anderson, H., Coltman, P. ve Page, C. (2005). Developing independent learning in the early years. *Education 3-13*, 33 (33),40-50. <https://doi.org/10.1080/03004270585200081>
- Veijalainen, J., Reunamo, J., & Alijoki, A. (2017). Children's self-regulation skills in the Finnish day care environment. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti Journal of Early Childhood Education Research*, 6 (1), 89–107.
- Yavuzer, H. (2006). *Çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Yuvacı, M. (2019). *Baba katılımı ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Yücesan, Y. (2017). *Montessori eğitiminin okul öncesi dönem çocukların problem çözme becerileri ve problem davranışları üzerine etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Zimmermann, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*, 81, 329-339.
- Zins, J. E. ve Elias, M. J. (2007). Social and emotional learning: Promoting the development of all students. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 17, 233- 255. <https://doi.org/10.1080/10474410701413152>